

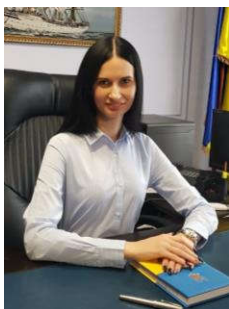
On the basis of the investigation of materials of criminal proceedings the author has identified the following places of committing pimping by an organized group: 1) recreation establishments (of which: night clubs, cafes, bars, restaurants); 2) weekend or vacation establishments (of which: recreation centers, hotels, "rental" apartments); 3) facilities for sports and wellness (of which: spas, massage rooms, wellness centers); 4) the place of residence of the "client" (of which: apartments, houses, holiday cooperatives); 5) vehicles; 6) other places.

It has been noted that the frequency of pimping by an organized group depends on the time of day as follows: about 7% are done in the morning (from 6 to 12 hours); 14% - in the afternoon (from 12 to 18 hours); 42% - in the evening (from 18 to 24 hours); 37% - at night (1 to 6 hours). And according to the criterion of the season, these actions are performed in the summer in 22% of cases; in the fall - 25%; in winter - 21%; in the spring - 32%. Also important are the conditions of the criminal offense under investigation.

Keywords: *organized group, prostitution, pimping, investigative (search) action, criminalistic characteristic, crime situation, special knowledge.*

УДК 343.98

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-1-244-250



Венгерова Ю. В. ©

аспірант

(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

СПОСОБИ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Досліджено криміналістично значущі особливості способів учинення злочинів у сфері туристичної діяльності. Приділено увагу описанню способів, з'ясуванню їх особливостей, визначенню факторів, які впливають на їх формування, на підставі чого здійснено їх систематизацію. Усі варіанти злочинних дій, що вчиняються у сфері туристичної діяльності, зведено до трьох груп: 1) дії, пов'язані зі створенням умов, необхідних для безперешкодного відкриття туристичного бізнесу; 2) незаконні дії, пов'язані з намаганням організувати успішне функціонування туристичної діяльності та отриманням надприбутків; 3) дії, які вчиняють під прикриттям туризму.

Ключові слова: *злочини, шахрайство, туризм, туристична діяльність, способи вчинення злочину.*

Постановка проблеми. Із розвитком туризму поширилися й випадки правопорушень, пов'язаних із туристичною діяльністю або вчинених під прикриттям туризму. При цьому злочинні дії у сфері туристичної діяльності можуть бути вчинені як із боку справжніх суб'єктів туристичної діяльності, так і з боку фіктивних підприємств, а також осіб, які супроводжують угоди щодо туристичного обслуговування. Нерідко дуже складно відрізнити кримінальне правопорушення від цивільно-правового делікту, особливо у випадку маскуванню під легальну господарську діяльність. Якщо працівники правоохоронних органів не володіють інформацією щодо основних способів, за допомогою яких вчиняють злочини зазначеного виду, гарантувати успіх не завжди можливо, оскільки розслідування за таких умов здійснюється в умовах інформаційної недостатності.

Аналіз публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми. Спосіб вчинення злочину є центральним елементом механізму злочину і неодноразово був об'єктом дослідження в наукових працях Р. С. Белкіна, С. М. Зав'ялова, Г. Г. Зуйкова, В. О. Образцова, М. В. Салтевського, М. П. Яблокова та інших вчених. Щодо безпосередніх способів вчинення злочинних дій у сфері туристичної діяльності слід зауважити, що такі дослідження було проведено лише в межах кримінально-правових та кримінологічних аспектів. Так, найбільше зацікавлення виявили до цієї проблематики А. В. Андрушко, О. А. Клименко, А. І. Нестерова, Л. М. Томаневич, які намагалися групувати злочинні дії у сфері туризму та надали їм кримінально-правову характеристику.

У криміналістичному розумінні вперше визначила та систематизувала типові

способи шахрайських дій у сфері надання туристичних послуг Т. О. Калюга, яка, беручи за основу характер відношення шахраїв до туристичної діяльності, усі шахрайські дії поділила на три групи. Аналіз наукової праці показав, що вчена внесла вагоме підґрунтя в методику розслідування злочинів у сфері туристичної діяльності, дослідивши шахрайства, оскільки злочини цієї категорії складають високий відсоток серед усієї кількості зловживань у цьому напрямі. Однак загальної класифікації способів вчинення злочинних дій у сфері туристичної діяльності не було проведено.

Метою статті є характеристика способів підготовки та вчинення злочинів у сфері туристичної діяльності, а також їх систематизація.

Виклад основного матеріалу. Аналіз юридичної літератури показав, що вчені по-різному підходять до визначення способу вчинення злочину. Немає одностайності в думках і щодо структури способу. Так, Р. С. Белкін, І. М. Лузгін, В. П. Лавров та ін. дотримуються точки зору, що спосіб вчинення злочину і спосіб приховування злочину є двома самостійними елементами криміналістичної характеристики, оскільки приховування – це діяльність, спрямована на перешкоджання розслідуванню шляхом приховування, знищення, маскуванню чи фальсифікації слідів злочину і злочинця та їх носіїв [1, с. 48; 2, с. 80], із чим ми не погоджуємося, оскільки злочинці вже на етапі підготовки можуть продумувати дії з приховування, що входять до загального механізму вчинення злочину. У цьому контексті підтримуємо позицію В. В. Вандишева, який припускав, що спосіб приховування злочину може бути як самостійним елементом, так і частиною способу злочину залежно від наявності чи відсутності єдиного злочинного замислу, який охоплює всі стадії злочинної діяльності [3, с. 49-50].

Більшість учених, як-от Е. Д. Куранова, І. Ф. Герасимов, Г. Г. Зуйков та ін., є прихильниками повноструктурного варіанта способу вчинення злочину, тобто цей елемент слід розглядати як комплекс дій із підготовки, скоєння та приховування злочину, визначений винними відповідно до мети, а також залежно від умов, у яких реалізувався злочинний замисел [4, с. 165].

В. В. Білоус, обґрунтовуючи повноструктурність способу, слушно зауважує, що під час готування до злочину, його вчинення й після нього особа керується логікою досягнення злочинного результату й уникнення відповідальності. Злочинець, маючи наміри приховати злочин, ретельно обмірковує спосіб його вчинення, щоб не залишити чи надійно приховати сліди злочину. Моделювання включає і варіанти зміни намірів та злочинної поведінки у випадку, якщо обрана схема не може бути реалізована [5, с. 40].

З огляду на вищевикладене, пропонуємо більш докладно зупинитися на способах вчинення злочинів у сфері туристичної діяльності, які, на наше переконання, мають повну структуру і складаються з дій щодо підготовки, безпосереднього вчинення та приховування, спрямованих на досягнення єдиного результату.

Як показав аналіз наукової літератури та судово-слідчої практики, типовими способами підготовки злочину є:

- обрання напряму туристичної діяльності;
- обрання місця (місць) знаходження суб'єкта туристичної діяльності (виробника туристичного продукту; посередницької фірми, що просуває туристичний продукт; суб'єктів надання туристичних послуг (розміщення, перевезення, харчування, туристичного обслуговування тощо));
- підшукування осіб на роль засновників і керівників підприємства та підбір персоналу;
- підготовка та надання необхідного пакета документів до офіційних установ із метою державної реєстрації суб'єкта підприємництва; або підробка установчих документів шляхом унесення до них недостовірних даних про засновників та про інші суттєві обставини; або державна реєстрація шляхом застосування інших способів обману (за втраченими або викраденими документами, документами на померлу особу та ін.);
- отримання дозволів на початок роботи в органі санітарно-епідеміологічного контролю, державного пожежного нагляду, державного нагляду за охороною праці тощо;
- відкриття банківського рахунку і внесення на нього коштів;
- обладнання приміщення, у якому здійснюватиметься туристична діяльність, необхідним устаткуванням, атрибутами, створення належної сприятливої атмосфери.

У деяких випадках, із метою створення суб'єкта туристичної діяльності, здійснюють будівництво нових, реконструкцію та модернізацію туристичних об'єктів, що діють. За таких обставин особи отримують необхідні дозволи в органах державного ар-

хітектурно-будівельного контролю;

- організація умов відпочинку, створення чи вдосконалення інфраструктури;
- створення портфоліо, фотоальбомів із туристичною продукцією;
- розміщення реклами в ЗМІ, у мережі Інтернет, створення сайтів, акаунтів тощо;
- налагодження корупційних зв'язків з органами державної влади, суб'єктами, які причетні до створення, просування та реалізації туристичного продукту, із представниками митних органів, консульських установ, міграційної служби тощо.

Для створення умов, необхідних для безперешкодного відкриття туристичного бізнесу, суб'єкти туристичної діяльності нерідко йдуть усупереч закону, порушуючи низку кримінально-правових норм, утягуючи в цей ланцюг беззаконня службових осіб та осіб, які надають публічні послуги, що за винагороду здатні приймати незаконні рішення та сприяти вчиненню незаконних дій.

Відтак перейдемо до способів учинення злочинів у ході туристичної діяльності, пов'язаних із прагненням отримати незаконні надприбутки. Безумовно, найчастіше злочинні дії у сфері туристичної діяльності вчиняють унаслідок застосування обману та зловживання довірою.

Як показав аналіз судово-слідчої практики, перше місце серед усіх шахрайств у сфері туристичної діяльності посідає такий спосіб, як відкриття фіктивної туристичної фірми-одноденки та збирання грошей у громадян під виглядом надання послуг з організації туристичної подорожі. Отримавши гроші клієнта (туриста), шахраї зникають, так і не виконавши зобов'язань. Хоча, як свідчить практика, іноді такі шахрайські дії вчиняють і справжні туристичні агентства.

На другому місці такий спосіб, як умисне зменшення обсягу послуг, що були включені до вартості туристичного продукту та оплачені замовниками, із метою отримання прибутку від різниці.

Наступним за поширеністю є вчинення шахрайських дій під час оформлення страховки: видача страхового полісу страховою компанією, що насправді не існує; прописування умов у страховому полісі таким чином, щоб турист не зміг отримати компенсацію медичних витрат, які можуть виникнути в закордонній поїздки внаслідок раптового захворювання або нещасного випадку безпосередньо в країні (місці) тимчасового перебування; отримання страховою компанією (або суб'єктом туристичної діяльності, який взяв на себе зобов'язання оформити таку страховку) грошей за страховий поліс із набагато ширшим пакетом страхових випадків, які підлягають компенсації, а видача замість нього часткової страховки тощо.

Трохи менший відсоток мають шахрайства під час оформлення віз для виїзду за кордон із метою туристичної подорожі. Останнім часом шахраї все частіше створюють сайти в інтернет-мережі та під виглядом суб'єктів туристичної діяльності пропонують бронювання «гарячих» турів шляхом перерахування коштів на рахунки підставних осіб. Звісно, гроші вони отримують за тури, яких насправді не існує.

Під час надання супутніх послуг з організації відпочинку туристів також може мати місце шахрайство. Такі дії можуть вчиняти як особи, причетні до туристичного бізнесу, так і особи, які використовують довірливість туристів для незаконного збагачення. Наприклад, усе більше громадян виявляють бажання пройти обряди, ритуали, характерні для певних народностей, представників різних віросповідань, або намагаються стати свідками таких дійств, відвідати святі місця. У зв'язку з цим набув поширення релігійний туризм. Туристичні фірми організують доставку груп до святих місць і розміщення поблизу, надають екскурсійне обслуговування, можуть організувати маршрут за індивідуальними запитамі. Але нерідко такі заходи є лише способом виманювання грошей від туристів і нічого подібного з релігійним туризмом не мають. У межах релігійного туризму можуть також траплятися дії, пов'язані з посяганням на здоров'я людей під приводом проповідування релігійних віровчень чи виконання релігійних обрядів (ст. 181 КК).

Як свідчить практика, найчастіше обман має місце під час надання екскурсійних послуг, а також послуг з оволодіння певним видом спорту чи мистецтва (дайвінгу, стрільби, скелелазіння, гірськолижного катання, верхової їзди тощо), що виражається у збиранні грошей без наміру надати вказані послуги, або надання послуг особами, котрі не мають відповідної практики (іноді здійснення інструкторської діяльності некваліфікованими особами призводить навіть до травматизму та загибелі, що тягне за собою інші види кримінальної відповідальності).

Л. М. Томаневич та М. В. Рібун, здійснюючи аналіз туристичного бізнесу як об'єкта шахрайських дій, виділяють шахрайство, ініційоване готелями. Посилаючись на статистику, вони стверджують, що дуже часто в туристів вимагають оплати послуг, які вже були включені до програми туру. Також спостерігаються випадки з низьким рівнем обслуговування туристів, низькою кваліфікацією працівників, частішають проблеми у сфері страхування готельних послуг. Шахрайство з боку фірм-перевізників характеризується завищенням реальних витрат із метою підвищення вартості подорожі; невідповідністю умов перевезення вимогам законодавства; використанням морально та фізично застарілої техніки; упередженістю водіїв та низькою культурою спілкування з клієнтами; значною ризиковістю діяльності з перевезень пасажирів та вантажів [6, с. 159].

Натомість ми не погоджуємося, що всі названі науковцями дії є шахрайськими. Наприклад, аж ніяк не можна називати шахрайством використання морально та фізично застарілої техніки або значну ризиковість діяльності з перевезень пасажирів та вантажів та ін. Ці дії швидше пов'язані з порушенням експлуатації транспортних засобів. А кримінальна відповідальність за ст. 287 КК України настає лише у випадку, якщо особа, відповідальна за технічний стан чи експлуатацію транспортних засобів, усвідомлювала наявність обставин, які унеможливають експлуатацію таких засобів. Службові особи, які не є суб'єктами цього злочину, але внаслідок зловживання службовим становищем чи несумлінного виконання своїх обов'язків сприяли настанню тяжких наслідків, з урахуванням конкретних обставин справи можуть нести кримінальну відповідальність за злочини у сфері службової діяльності [7]. Слід сказати, що іноді суб'єкти туристичної діяльності, із метою економії коштів, дійсно винаймають перевізників, які мають «сумнівну» репутацію.

Із цього випливає, що прагнення до наживи та незаконного збагачення з боку ряду суб'єктів, які причетні до туристичної сфери, може наражати туристів на небезпеку, особливо під час надання послуг із туристичного обслуговування. Зокрема, із цього приводу О. М. Головка зазначає, що адміністрація готелю також бере на себе не лише зобов'язання забезпечити затишне проживання, добрий відпочинок, але й гарантію безпеки людей, що проживають у готелях, їхнього життя, здоров'я, майна тощо. Саме тому необхідний найретельніший контроль у сфері безпеки готелів. Під час відпочинку люди найменше думають про свою безпеку, що іноді призводить до небажаних наслідків, пов'язаних із ризиком для життя. Тому завдання адміністрації готелів полягає в попередженні всіх можливих ризиків для життя і здоров'я постояльців. Поняття безпеки при цьому містить у собі не лише захист від кримінальних зазіхань, але ще більшою мірою створення запобіжних заходів забезпечення захисту від пожежі, вибуху й інших надзвичайних подій [8, с. 319].

На підприємствах харчування, що обслуговують туристів, також унаслідок недбалості персоналу можуть постраждати туристи (масові харчові отруєння тощо). Через халатність осіб, які відповідають за безпеку, трапляються випадки травматизму, масових отруень, інші події, що мають тяжкі наслідки для туристів.

У випадку умисного недотримання встановлених норм і правил, що призвело до тяжких наслідків, суб'єкти туристичної сфери нести кримінальну відповідальність. Так, за порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, якщо це спричинило виникнення пожежі і, як наслідок, заподіяло шкоду здоров'ю людей або майнову шкоду у великому розмірі, передбачено кримінальну відповідальність за ст. 270 КК України. За невиконання або неналежне виконання керівником підприємства (готельного, харчового, транспортного тощо) своїх службових обов'язків через несумлінне ставлення до них, що заподіяло істотну шкоду охоронюваним законом правам та інтересам окремих громадян, або державним чи громадським інтересам, або інтересам окремих юридичних осіб, може наступати кримінальна відповідальність за ст. 367 КК України. Крім того, у ст. 18 Закону України «Про туризм» ідеться про обов'язкове запобігання реалізації товарів, робіт, послуг, небезпечних для життя, здоров'я людей, майна й довкілля [9].

До способів вчинення злочинів у ході туристичної діяльності можна також віднести незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару. Зокрема, під час розроблення нового туристичного продукту туристична компанія дає йому фірмову назву, подає опис якісних характеристик цього товару, створює дизайн тощо. Як зазначають А. М. Грищук і Ю. О. Масюк, кожен туристичний продукт є цінним тільки тому, що він чимось відрізняється від інших.

няється від продуктів конкурентів і в якійсь мірі їх перевершує. Диференціація висувається на перший план тому, що вигляд турпродукту має бути кращим, ніж у конкурентів, якщо він заздалегідь виділився з оточення. Турфірма набуває величезної переваги на ринку, якщо турпродукт буде єдиним, що відповідає важливим запитам покупців [10, с. 414]. Проте деякі суб'єкти туристичної діяльності, намагаючись привернути увагу туристів, можуть використовувати чужі здобутки.

Доволі перспективним є розвиток мисливського туризму, який може дати великі прибутки. Та не завжди дії, пов'язані з мисливським туризмом, є законними. Так, нерідко мисливське господарство ведуть із порушенням установлених норм і правил, що висуваються до такого роду діяльності, із відстрілом диких тварин і птахів, що занесені до Червоної книги, або у термін, коли полювання заборонено, а також у місцях, що віднесені до заповідної зони тощо. За порушення правил полювання, що заподіяло істотну шкоду, передбачена кримінальна відповідальність за ст. 248 КК України. Трапляються випадки, коли полювання здійснюється з дозволу осіб, які відповідають за безпеку охоронюваних територій (лісників, егерів та ін.), або за сприяння посадових осіб, що реалізують державну політику у сфері лісового та мисливського господарства.

Туристичній індустрії став також відомий новий вид туризму – так званий «темний туризм». Незважаючи на те, що він є досить молодим видом туризму, розгляду його сутності вже присвячено чимало робіт іноземних та вітчизняних дослідників. Деякі науковці спробували провести поділ «темного туризму» на види та виокремили туризм катастроф, танатотуризм, містичний туризм та некропольний туризм. Для задоволення своїх потреб туристам доводиться відвідувати інші країни чи штати, адже в місці їх постійної дестинації провести подібні туристичні заходи неможливо у зв'язку з тим, що певні дії, які наповнюють сутність «темного туризму», заборонені в цих місцях законом [11, с. 33].

У контексті цього слід зазначити, що, намагаючись отримати максимальний прибуток від вибагливих клієнтів, суб'єкти туристичної діяльності можуть порушувати низку норм, у тому числі кримінально-правового змісту: наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого (ст. 297), незаконне проведення пошукових робіт на об'єкті археологічної спадщини, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини (ст. 298) тощо.

У ряді випадків учиняють злочини під прикриттям туризму. Так, деякі особи під виглядом туристів можуть незаконно переправлятися через державний кордон України. Також через митний кордон України особи, які маскуються під туристів, можуть перевозити культурні цінності, отруйні, сильнодіючі, вибухові речовини, радіоактивні матеріали, зброю або боєприпаси, наркотичні засоби, психотропні речовини, їх аналоги чи прекурсори або фальсифіковані лікарські засоби. У деяких випадках цьому можуть сприяти суб'єкти туристичної діяльності, митні органи та ін. Так, Л. Літвін та Г. Мельник звертають увагу на поширення корупційних зв'язків із представниками владних структур, установ та організацій, забезпечення їх стійкості з метою створення умов безперервного функціонування каналів нелегальної міграції та уникнення відповідальності причетних до злочинної діяльності осіб [12, с. 214].

Під прикриттям туризму може здійснюватися і торгівля людьми. Тобто суб'єкти туристичної діяльності відправляють за кордон людину як туриста, після цього забирають документи і залучають до трудової або сексуальної експлуатації. І. А. Нестерова взагалі повідомляє про факти сексуальної експлуатації дітей у туристичному бізнесі, що почалися більше ніж 30 років тому. Вона зазначає, що міжнародна громадськість, правоохоронні органи різних країн активно включаються в боротьбу з цим ганебним для сучасності явищем, яке руйнує авторитет не тільки туристичної індустрії, а й у першу чергу держави, адже держава відіграє в цьому процесі велику роль, контролюючи розвиток туризму через органи державної влади, а також регулюючи роботу організацій, які займаються захистом дітей [13, с. 47].

Таким чином, ми намагалися охопити найпоширеніші способи вчинення злочинних дій у сфері туристичної діяльності. Водночас слід погодитися з А. В. Андрушко та І. А. Нестеровою, що оцінити реальні масштаби злочинності у сфері туристичного бізнесу вкрай складно. На сьогодні немає жодних офіційних статистичних даних про стан, структуру та тенденції злочинності у вказаній сфері. Не ведеться офіційна статистика і стосовно окремих видів злочинів, учинюваних у сфері надання туристичних послуг [14, с. 34].

Зазначені способи ми сформуваємо, виходячи з аналізу змісту вивчених кримінальних проваджень, у яких просліджувалися незаконні дії у сфері туристичної діяльності або під прикриттям туризму, вивчення змісту судових рішень та аналізу наукової юридичної літератури з цього питання.

Висновки. Отже, способи вчинення злочинів у сфері туристичної діяльності можна поділити на три групи. По-перше, це дії, пов'язані зі створенням умов, необхідних для безперешкодного відкриття туристичного бізнесу; по-друге, незаконні дії, пов'язані з намаганням організувати успішне функціонування туристичної діяльності та отриманням надприбутків; по-третє, дії, які вчиняють під прикриттям туризму.

Список використаних джерел

1. Белкин Р. С. Общая теория советской криминалистики. Саратов: Изд-во Саратовск. ун-та, 1986. 398 с.
2. Лузгин И. М., Лавров В. П. Способ сокрытия преступления и его криминалистическое значение. Москва, 1980. 80 с.
3. Вандышев В. В. Роль и значение виктимологических данных в системе факторов, обуславливающих способы сокрытия краж личной собственности. *Криминалистическая сущность, средства и методы установления способа сокрытия следов преступления*. Москва: Академия МВД СССР, 1987. С. 49-50.
4. Куранова Э. Д. Об основных положениях методики расследования отдельных видов преступлений. *Вопросы криминалистики*. 1962. № 6-7. С. 165-167.
5. Білоус В. В. Проблеми методики розслідування фіктивного підприємництва: дис... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків: Національна юридична академія імені Ярослава Мудрого, 2004. 179 с.
6. Томаневич Л. М. Протидія шахрайству у сфері туризму. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ (серія економічна)*. 2013. Вип. 2. С. 154-161.
7. Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті: постанова Пленуму Верховного Суду України № 14 від 23.12.2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index> (дата звернення 15.12.2019).
8. Організація готельного господарства: навч. посіб. / О. М. Головка, Н. С. Кампов, С. С. Махлинець, Г. В. Симочко; за ред. О. М. Головка. Київ: Кондор, 2011. 410 с.
9. Про туризм: Закон України від 15 верес. 1995 р. № 324/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 19.12.2019).
10. Гришук А. М., Масюк Ю. О. Особливості прийняття стратегічних інноваційних рішень туристичними фірмами в умовах конкуренції. Lviv Polytechnic National University Institutional Repository. URL: <http://ena.lp.edu.ua> (дата звернення 11.12.2019).
11. Сардак С. Е., Таран С. В. Потенціал «темного» туризму в країнах Європи. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 19. С. 27-34.
12. Літвін Л., Мельник Г. Особливості криміналістичної характеристики порушень державного кордону. *Підприємство, господарство і право*. 2019. №7. С. 211-216.
13. Нестерова И. А. Совершение преступлений, связанных с сексуальной эксплуатацией несовершеннолетних в туристическом бизнесе: причины, способы предотвращения. *Адвокат*. 2011. № 12 (135). С. 46-48.
14. Злочинність у сфері туристичного бізнесу: кримінологічна характеристика та запобігання: монографія / А. В. Андрушко, І. А. Нестерова. Ужгород: ТОВ «ІВА», 2016. 220 с.

Надійшла до редакції 28.02.2020

References

1. Belkin, R. S. (1986) *Obshchaya teoriya sovetskoy kriminalistiki*. [General theory of Soviet forensics]. Saratov: Izd-vo Saratovsk. un-ta. 398 s. [in Russ.].
2. Luzgin, I. M. & Lavrov, V. P. (1980) *Sposob sokrytiya prestupleniya i yego kriminalisticheskoye znachenie*. [The method of concealing a crime and its forensic significance]. Moskva. 80 s. [in Russ.].
3. Vandyshev, V. V. (1987) *Rol' i znachenie viktimologicheskikh dannykh v sisteme faktorov, obuslovlivayushchikh sposoby sokrytiya krazh lichnoy sobstvennosti*. *Kriminalisticheskaya sushchnost', sredstva i metody ustanovleniya sposoba sokrytiya sledov prestupleniya*. [The role and value of victimological data in the system of factors that determine the ways of concealing personal property theft. Forensic nature, means and methods of establishing a way to hide the traces of crime]. Moskva: Akademiya MVD SSSR. S. 49-50. [in Russ.].
4. Kuranova, E. D. (1962) *Ob osnovnykh polozheniyakh metodiki rassledovaniya otdel'nykh vidov prestupleniy*. [On the basic provisions of the methodology of investigation of certain types of crimes]. *Voprosy kriminalistiki*. № 6-7. S. 165-167. [in Russ.].
5. Bilous, V. V. (2004) *Problemy metodyky rozsliduvannya fiktyvnoho pidpryemnytstva*

[Problems of the methodology of investigation of fictitious entrepreneurship] : dys... kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Kharkiv: Natsional'na yurydychna akademiya imeni Yaroslava Mudroho. 179 s. [in Ukr.].

6. Tomanevych, L. M. (2013) Protydiya shakhraystvu u sferi turyzmu. [Counteraction to fraud in tourism]. Naukovyy visnyk L'vivs'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav (seriya ekonomichna). Vyp. 2. S. 154-161. [in Ukr.].

7. Pro praktyku zastosuvannya sudamy Ukrayiny zakonodavstva u spravakh pro deyaki zlochyyny proty bezpeky dorozhn'oho rukhu ta ekspluatatsiyi transportu, a takozh pro administratyvni pravoporushennya na transporti [On the Practice of the Application by the Courts of Ukraine of Legislation in Cases of Certain Crimes Against Road Safety and Transport Operation, as well as on Administrative Offenses in Transport] : postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrayiny № 14 vid 23.12.2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index> (data zvernennya 15.12.2019). [in Ukr.].

8. Orhanizatsiya hotel'noho hospodarstva [Organization of the hotel industry] : navch. posib. / O. M. Holovko, N. S. Kampov, S. S. Makhlynets', H. V. Symochko; za red. O. M. Holovko. Kyiv: Kondor, 2011. 410 s. [in Russ.].

9. Pro turyzm [On Tourism] : Zakon Ukrayiny vid 15 veres. 1995 r. № 324/95-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua> (data zvernennya 19.12.2019). [in Ukr.].

10. Hryshchuk, A. M. & Masyuk, YU. O. Osoblyvosti pryynyattya stratehichnykh innovatsiynykh rishen' turystychnymy firmamy v umovakh konkurentsyyi. [Features of making strategic innovative decisions by tourism firms in the conditions of competition]. Lviv Polytechnic National University Institutional Repository. URL: <http://ena.lp.edu.ua> (data zvernennya 11.12.2019). [in Ukr.].

11. Sardak, S. E. & Taran, S. V. (2018) Potensial «temnoho» turyzmu v krayinakh Yevropy. [The potential of "dark" tourism in European countries]. Ekonomika i suspil'stvo. Vyp. 19. S. 27-34. [in Ukr.].

12. Litvin, L. & Mel'nyk, H. (2019) Osoblyvosti kryminalistychnoyi kharakterystyky porushen' derzhavnoho kordonu. [Features of forensic characteristics of violations of the state border]. Pidpryyemstvo, hospodarstvo i pravo. №7. S. 211-216. [in Ukr.].

13. Nesterova, I. A. (2011) Committing crimes related to the sexual exploitation of minors in the tourism business [Committing crimes related to the sexual exploitation of minors in the tourism business] : causes, ways of prevention. Lawyer. No. 12 (135). Pp. 46-48. [in Russ.].

14. Crime in the field of tourism business [Crime in the field of tourism business] : criminological characteristics and prevention: a monograph / A. V. Andrushko, IA Nesterov. Uzhgorod: IVA LLC, 2016. 220 p. [in Ukr.].

SUMMARY

Vengerova Yu. V. Ways of committing crime in tourist industry. It has been emphasized that, in connection with the development of tourism, cases of offenses related to tourism activity or committed under the guise of tourism have increased. At the same time, criminal activities in the field of tourist activity can be committed both by the real subjects of tourist activity, as well as by fictitious enterprises, as well as by persons who accompany the agreements on tourist services. Without knowledge of law enforcement agencies about the main means by which crimes of this kind are committed, success is not always possible, since investigation under such conditions is carried out in conditions of information failure.

The article deals with research of scientists' views on the concept and structural elements of ways of committing a crime, considering the forensically significant features of ways of committing crimes in the sphere of tourist activity. The author proves that the ways of committing crimes in the sphere of tourist activity have a complete structure and consist of actions for preparation, direct commission and concealment aimed at achieving a single result.

The author has emphasized that, in order to create the conditions necessary for the smooth opening of the tourist business, the subjects of tourist activity often go against the law, violating a number of criminal laws, involving in this chain the lawlessness of officials and persons who provide public services, which capable of making unlawful decisions and facilitating unlawful acts.

The attention has been paid to description of ways, to find out their peculiarities, to determine the factors that influence their formation, on the basis of which they are systematized. All types of criminal activities perpetrated in the sphere of tourist activity are divided into three groups: 1) methods of action related to creating the conditions necessary for the smooth opening of the tourist business; 2) unlawful actions related to the pursuit of the successful operation of tourism activities and the acquisition of surplus profits; 3) actions taken under the guise of tourism.

Keywords: *crimes, fraud, tourism, tourist industry, ways of committing a crime.*